

SANDRA KADŁUBOWSKA
ORCID: 0000-0002-3263-4935
Uniwersytet w Białymstoku
E-mail: s.kadlubowska@uwb.edu.pl

SPRAWOZDANIE Z XXXVIII LETNIEJ SZKOŁY
MŁODYCH PEDAGOGÓW I PEDAGOŻEK IM. MARII DUDZIKOWEJ:
(NIE)REGIONALNA EDUKACJA/POLITYKA OŚWIATOWA
W WARUNKACH GLOBALNOŚCI I CYFRYZACJI
WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA – KONTEKSTY PEDAGOGICZNE,
7–12 WRZEŚNIA 2025, BIAŁYSTOK

XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej pt. *(Nie)regionalna edukacja/polityka oświatowa w warunkach globalności i cyfryzacji współczesnego świata – konteksty pedagogiczne*, która odbyła się w dniach 7–12 września w Białymstoku, spotkała się z zainteresowaniem środowiska pedagogów, socjologów i psychologów. Zaproszenie przyjęli znakomici goście reprezentujący ośrodki naukowo-badawcze z Polski oraz z Ukrainy. Problematyka XXXVIII LSMPiP skupiona była na „pedagogicznych kontekstach potencjałów środowisk lokalnych i regionalnych, odkrywaniu możliwości wykorzystywania endemicznych zasobów kultury i natury w procesach rozwoju osoby i zmiany społecznej oraz w rozwijaniu teorii wspierających/wyjaśniających te procesy. Włączenie tematyki edukacji regionalnej do badań, procesów kształcenia i wychowania wzbudziło refleksję nad teorią i praktyką rozwijania postaw otwartości na relacje między tym, co bliskie i dalekie, tym co lokalne i globalne, tym, co należy podtrzymywać, a co zmieniać” (Czerepaniak-Walczak i Bochno, 2025). Rozważania dotyczyły także: budowania wspólnot i narracji regionalnych, specyfiki edukacji, polityki regionalnej w warunkach globalizacji i cyfryzacji oraz edukacji włączającej (szczególnie w kontekście cyfrowych systemów i sztucznej inteligencji). Omawiano wykorzystywanie w działaniach związanych z edukacją mediów cyfrowych oraz AI, która staje się narzędziem, ale i wyzwaniem dla pedagogów.

Gospodarzem XXXVIII LSMPiP był Wydział Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku, który w związku z organizacją tego wydarzenia miał zaszczyt gościć Mistrzów, wymienionych zgodnie z kolejnością ich wystąpień:

- prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak,
- dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ,
- dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB,
- prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska,
- prof. dr hab. Marek Konarzewski,
- prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz,
- prof. dr hab. Mieczysław Malewski,
- dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW,
- mgr Weronika Czyżewska (Fundacja i Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”),
- dr hab. Jacek Pyżalski, prof. UAM,
- dr hab. Maksymilian Chutorański, prof. US,
- dr hab. Radosław Rybkowski, prof. UJ,
- prof. dr hab. Mirosław Sobecki,
- prof. dr hab. Zenon Gajdzica,
- dr Aneta Makowska,
- prof. dr hab. Marek Konopczyński,
- dr Marek Michalak.

Przyjazd gości i nieformalne powitanie rozpoczęło się 7 września 2025 roku w Apartamentach Branicka w centrum Białegostoku. Po kolacji odbyło się pierwsze spotkanie (Sam na Sam) młodych uczestniczek i uczestników LSMPiP z Kierowniczkami Naukowymi Szkoły – prof. dr hab. Marią Czerepaniak-Walczak i dr hab. Ewą Bochno, prof. UZ. Po powitaniu uczestników i wprowadzeniu do pracy omówiono abstrakty oraz ustalono kolejność wystąpień. Następnie przedstawiono prezydencję Szkoły – dr Katarzynę Szorc, dr Beatę Kunat oraz pozostałych członków komitetu organizacyjnego: mgr Agnieszkę Laskowską, mgr Sandrę Kadłubowską, dr Agnieszkę Sobolewską-Popko, dr. Marcina Kolembę. Tego dnia uaktywnił się także Samorząd LSMPiP: dr Aleksander Cywiński oraz dr Karol Motyl dokonali wprowadzenia w rytuały i zwyczaje LSMPiP im. Marii Dudzikowej. Zwieńczeniem wieczoru była Rada Pedagogiczna Mistrzyń i Mistrzów.

Ceremonia inauguracyjna XXXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej miała miejsce 8 września 2025 roku na Wydziale Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku. W imieniu gospodarzy wszystkich uczestników i sympatyków Szkoły powitał Rektor Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. Mariusz Popławski oraz Dziekan Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB. Podczas uroczystości głos zabrali: Wojewoda Podlaski Jacek Brzozowski, który objął

LSMPiP patronatem honorowym, Marszałek Województwa Podlaskiego Łukasz Prokorym – patron wydarzenia i partner strategiczny, a także Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku Tomasz Klim, także sprawujący patronat nad wydarzeniem.

Uroczystego otwarcia LSMPiP dokonała przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska. Następnie głos zabrały Kierowniczkі Naukowe Szkoły: prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Kolejnym punktem programu był wykład inauguracyjny Prezesa Akademii Nauk prof. Marka Konarzewskiego pt. *Czy nadchodzi globalny kryzys uniwersytetu?* oraz wykład wprowadzający w tematykę XXXVIII LSMPiP prof. Jerzego Nikitorowicza pt. *Odpowiedzialność za odzież-dziczoną tożsamość. Egzemplifikacje z pogranicza kultur*.

Następnie miało miejsce uroczyste przekazanie insygniów Letniej Szkoły kolejnym gospodarzom XXXIX LSMPiP w 2026 roku – Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, Dziekanowi Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych AMW, prof. dr. hab. Jerzemu Kojkołowi oraz dr. hab. Tomaszowi Maliszewskiemu, prof. AMW, Kierownikowi Katedry Studiów Edukacyjnych Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW oraz prezydentom: dr Monice Popow, mgr Janecie Charucie-Kojkoł, mgr Katarzynie Zeman. Dziekan Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB, przekazała batutę, która symbolizuje trwałość, współpracę naukową i organizacyjną, wypowiadając słowa: „Niech otworzą się serca, kiesy i kasy dla dobra nauki”. Wręczyła także kociątkę zwiastującą gospodarność i dobre planowanie, mówiąc: „Niech się twórczo miesza” (Szewczyk-Kowalczyk, 2011, s. 116). Pojawił się zaśpiew charakterystyczny dla ważnych momentów szkoły: „Ależ owszem, ależ owszem, ależ tak, tak, tak!”.

Na zakończenie oficjalnej części spotkania zaplanowano wręczenie dyplomów „Strzał w dziesiątkę” – za bycie mózgiem i duszą Kabaretu LSMPiP im. Marii Dudzikowej. Wyróżnienie w tej kategorii otrzymali: dr Iwona Murawska oraz dr Aleksander Cywiński. Zwieńczeniem uroczystości było ślubowanie i pasowanie szkolniaków, którzy po raz pierwszy uczestniczą w Letniej Szkole. Ten nowy zwyczaj zaproponowany został przez Samorząd LSMP w porozumieniu z Kierowniczkami Naukowymi.

Kolejnym punktem programu był spacer badawczy do kampusu Uniwersytetu w Białymstoku, połączony z konsultacjami z Mistrzem/Mistrzynią oraz zwiedzanie Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczego im. Profesora Andrzeja Myrchy.

Po powrocie do miejsca obrad tegorocznej szkoły przyszedł czas na wieczór integracyjny prowadzony przez mgr Sandrę Kadłubowską. Był to moment prezentacji uczestników XXXVIII LSMPiP oraz ich ośrodków naukowych. Podczas twórczych zadań integracyjnych oraz zespołowej gry detektywistycznej uczestnicy mogli wzajemnie się poznać. Na koniec dnia zaplanowano przekazanie mło-

dym pedagogom i pedagożkom darów i upominków od wydawnictw. Tradycją szkół jest obdarowywanie młodych adeptów nauki książkami. W związku z tym wsparcia LSMPiP udzieliły rozmaite wydawnictwa naukowe poprzez nieodpłatne przekazanie wybranych egzemplarzy publikacji.

Ponadto działaniom tym towarzyszyła wystawa zorganizowana przez dr. hab. Tomasza Maliszewskiego, prof. AMW, pt. *Ignacy Solarz (1891–1940) – działacz społeczny, ludowiec, spółdzielca i pedagog*¹.

Kolejny dzień Letniej Szkoły – wtorek 9 września – rozpoczął się od porannej kawy oraz konsultacji młodzieży z Kierowniczkami Naukowymi Szkoły. W tym dniu wykłady Mistrzów poprzedziła minuta ciszy i chwila refleksji poświęcona ks. prof. Marianowi Nowakowi – Mistrzowi i Gospodarzowi XXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek, który zmarł 16 sierpnia 2025 roku. Po chwili zadumy uczestnicy rozpoczęli cykl wykładów Mistrzów. Profesor dr hab. Mieczysław Malewski wygłosił wykład pt. *Teoria i empiria. O konstruowaniu metodologicznych powiązań w badaniach społecznych*, dr. hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW, miał wystąpienie pt. *Uniwersytet Ludowy jako miejsce całonocnego uczenia się wspólnot lokalnych*. Społeczność tegorocznej Szkoły wysłuchała także wykładu dr. hab. Jacka Pyżalskiego, prof. UAM, pt. *Jak formatuje młodych ludzi generatywna sztuczna inteligencja? Wyniki badań jakościowych*. Uczestnicy wzięli także udział w seminarium o temacie: *Abecadło Pogranicza. Filozofia i praktyki edukacyjne Fundacji i Ośrodka Pogranicze*, poprowadzonym przez mgr Weronikę Czyżewską. Tego dnia odbyła się pierwsza tegoroczna „Giełda (p)różności”, podczas której młodzi szkolnicy mieli okazję zaprezentować swoje wystąpienia, konsultowane wcześniej z opiekunkami naukowymi szkoły. Po 10-minutowych prezentacjach otwierała się twórcza przestrzeń na zadawanie pytań i dyskusje. Podczas XXXVIII LSMPiP odbyły się cztery panele dyskusyjne poprzedzone wystąpieniami uczestników, podczas których zaprezentowało się w sumie 19 młodych pedagogów i pedagożek.

Poranne konsultacje z Kierowniczkami Szkoły rozpoczęły następny dzień Szkoły. W środę 10 września wykład pt. *Złożoność jako kategoria pedagogiczna* wygłosił dr. hab. Maksymilian Chutorzański, prof. US, wykład pt. *Czy wiedzę naukową można sprawdzić? O metodologicznych aspektach testowania wiedzy naukowej* – prof. dr. hab. Mieczysław Malewski, wykład pt. *Una Her Doc: dziedzictwo kulturowe w czasach digitalizacji* przedstawił dr. hab. Radosław Rybkowski, prof. UJ. Tego dnia odbyły się dwie „Giełdy (p)różności” oraz spacer po centrum Białegostoku połączony z wykładem w terenie pt. *Regionalne, narodowe i europejskie konteksty dziedzictwa kulturowego Białegostoku – ze szczególnym*

¹ Z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie wypożyczono 14 plansz prezentujących dorobek tytułowego pedagoga, które uczestnicy mogli oglądać podczas Letniej Szkoły.

uwzględnieniem XVIII wieku i czasów Jana Klemensa Branickiego. Przewodnikiem i zarazem wykładowcą był prof. dr hab. Mirosław Sobecki.

Tradycyjnie kolejny dzień otworzyło poranne spotkanie z kawą i konsultacjami naukowymi. W czwartek 11 września uczestnicy mieli okazję wysłuchać wykładu prof. dr. hab. Zenona Gajdzicy pt. *Globalna polityka, lokalna szkoła, indywidualne potrzeby uczniów i nauczycieli – edukacja włączająca w świecie cyfrowych systemów rekomendacyjnych*. Odbył się warsztat pt. *Podążać i splatać. Mapowanie tego, co (nie tylko) edukacyjne* prowadzony przez dr Anetę Makowską oraz warsztat pt. *Sztuczna inteligencja w służbie młodego pedagoga-badacza*, który prowadził dr hab. Radosław Rybkowski, prof. UJ. W planie pojawiła się także ostatnia „Giełda (p)różności”.

W czwartek odbyła się uroczysta kolacja, podczas której pojawiły się przemówienia Gospodarzy i Mistrzów, podziękowania, wyróżnienia, dyplomy dla uczestników, a także niespodzianki artystyczne dla wszystkich celebrujących zakończenie Letniej Szkoły. Kierowniczki Naukowe wręczyły:

- Dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas „Giełdy (p)różności” w kategorii doktor/doktorka – Oksanie Iwanowej za wystąpienie pt. *Cisza natury, dźwięki alarmu: jak lokalne dźwięki, przestrzenie i ludzie kształtują odporność psychiczną* (Instytut Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych imienia Iwana Ziaziuna Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy);
- Dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas „Giełdy (p)różności” w kategorii magister – Krzysztofowi Jaworskiemu za wystąpienie pt. *Cyfrowe głosy młodych – Scratch jako przestrzeń twórczej ekspresji i obywatelskiego zaangażowania* (Szkoła Doktorska Uniwersytetu Szczecińskiego);
- Dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas „Giełdy (p)różności” w kategorii magistra – Sylwii Korzon za wystąpienie pt. *Trzecie miejsce w kształtowaniu tożsamości* (Uniwersytet Śląski);
- Dyplom w kategorii „Twórczy Szum”, który trafił do Anny Witkowskiej-Tomaszewskiej (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej);
- Dyplom „Twórczy Szumek” Jackowi Jaroszowi (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- Dyplom w kategorii „Bezzumna pomoc” (za stacjonarne oraz całoroczne zdalne wsparcie XXXVIII LSMPiP), który trafił do rąk Karola Motyla (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)².

² Wyróżnienie wprowadzone po raz pierwszy w 2025 roku na tegorocznej LSMPiP.

W imieniu swoim i wszystkich uczestników prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ, wspólnie z Samorządem podziękowały Gospodarzom za przygotowanie tegorocznej Letniej Szkoły. Następnie Kierowniczkę Naukowe wręczały podziękowania i dyplomy dla wszystkich uczestników. Wieczór uświetniła niespodzianka – koncert regionalnej muzyki w wykonaniu zespołu *Trawka*. „Koło gospodyń miejskich” zaprezentowało utwory zawierające elementy białego śpiewu i gwarę podlaską.

Podczas uroczystej kolacji uczestnicy LSMPiP mieli okazję zobaczyć kabalet improwizowany, nazwany przez jego twórców: *Cabareto di didaktiko czyli o zgubnych skutkach marzeń ciała pedagogicznego o sztucznej inteligencji*. Inspiracją do scenariusza były rozmowy, które toczyły się w kularach o AI. Akcja kabaretu rozgrywała się w polskiej szkole i była symulacją wyzwań, jakie mogą pojawić się w trakcie lekcji, podczas której odbywa się hospitacja. W pierwszoplanową rolę wychowawczyni klasy szkolnej wcielił się Aleksander. Pozostali, którzy podjęli się gry aktorskiej, zamienili się w uczniów – podopiecznych pani Lucynki. W kolejności miejsc zajmowanych najbliższej biurka belferki byli: Ania, Piotr, Emilka, Asia, Monika, Sylwia, Krzysiek oraz Radek.

Wieczór ubarwiła Fraszkolimerykomemojada, podczas której uczestnicy dzielili się nawzajem swoją twórczością. Odczytywane były fraszki³, wiersze, limeryki, „lepiej”⁴ oraz prezentowane zabawne memy inspirowane tematyką i wydarzeniami z XXXVIII Letniej Szkoły. Wytwory te odzwierciedlały niepowtarzalny klimat tegorocznego spotkania. Atmosferę wydarzenia współtworzyły zaśpiewy i rytuały, wyraźnie odróżniające LSMPiP od tradycyjnej konferencji.

W piątek – 12 września – ostatni dzień Letniej Szkoły rozpoczął się od wykładu prof. dr. hab. Marka Konopczyńskiego (Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. Nieletnich) pt. *Kierunki zmian w edukacji i wychowaniu nieletnich z placówek resocjalizacyjnych w dobie społecznych sporów paradygmatycznych*. Następnie wystąpienie poruszające kwestie praw dziecka i aktualnych wyzwań wygłosił dr Marek Michalak, który jest przewodniczącym Międzynarodowego

³ *Iwona dostrzegła dużą lukę,
więc stworzyła nową naukę.
Ziemia to dla niej już za mało -
W kosmos by się poleciało!
Będzie pierwszą Polką w kosmosie
prowadzić badania o chaosie
w tym jest słuszna logika,
to astropedagogika.* (K. Motyl)

⁴ *Lepiej z Radkiem książki czytać,
niż na mieście nogą fikać.* (E. Bochno)
*Lepiej z Maksem być na szkole,
niż przywdziewać aureolę.* (E. Bochno)

Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka i dwukrotnie pełnił funkcję Rzecznika Praw Dziecka. Po krótkiej dyskusji nastąpiło podsumowanie i zamknięcie obrad tegorocznej Letniej Szkoły. Mistrzowie, jak i wszyscy pozostali Mentorzy Szkoły, otrzymali od Gospodarzy w ramach podziękowań „kamienie mocy” symbolizujące siłę, wytrwałość i pozytywne myśli naukowe – niepowtarzalnie ozdobione przez studentów pedagogiki Wydziału Nauk o Edukacji⁵.

XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej była przestrzenią wsparcia i inspiracji, sprzyjającą rozwojowi naukowemu młodych badaczy i badaczek. Umożliwiła poszerzanie wiedzy, doskonalenie warsztatu, prezentację dorobku oraz promowanie najbardziej utalentowanych w serdecznej atmosferze akademickiej wspólnoty. Był to również czas nawiązywania nowych znajomości, wartościowych relacji, a nierzadko także trwałych przyjaźni.

BIBLIOGRAFIA

- Czerepaniak-Walczak, M., Bochno, E. (2025). *Komunikat XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej*. https://wwszip.pl/wp-content/uploads/2025/03/XXXVIII_LSMPiP___KOMUNIKAT-II.pdf
- Szewczyk-Kowalczyk, J. (2011) Letnia Szkoła Młodych Pedagogów w optyce jej rytuałów. W: E. Bochno, A. Korzeniecka-Bondar (red.), *O budowaniu kapitału ludzkiego i społecznego w środowisku naukowym. 25-lecie Letniej Szkoły Młodych Pedagogów przy KNP PAN* (s. 109–122). Wydawnictwo UMCS.

⁵ Prace studentów pedagogiki zostały wykonane pod kierunkiem dr Doroty Świdzińskiej.

